

Eva Karpová*

Stuchlíková, Z. Japonská ekonomika ve 21. století. Trendy a problémy

Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2014. 288 stran. ISBN 978-80-245-2030-8.

Současná hospodářská situace Japonska je zajímavým tématem zcela jednoznačně. Je tomu tak nejen proto, že japonská ekonomika patří již dlouhodobě k nejvýznamnějším světovým ekonomikám, ale i proto, že tato ekonomika prošla zejména v období od 2. světové války do současnosti z hlediska světového kontextu (a komparace s dalšími vyspělými ekonomikami) nestandardními a atypickými trendy i výkyvy. Svěbytný a pozoruhodný vývoj japonské ekonomiky se zároveň značně promítnul do této ekonomiky. Takže po období její téměř plošné publicistické a mediální adorace následovala období jejího až nevhodného přehlížení. V současnosti není japonská ekonomika příliš frekventovaným tématem – patrně pro její dlouhodobé problémy, jejichž řešení již působí poněkud chronickým a letargickým dojmem. A patrně i proto, že věcně opodstatněný a zároveň i módní trend zabývat se ekonomikou čínskou automaticky pozornost od japonské ekonomiky odpoutává.

Za naznačené situace jsou jak volba tématu, které Z. Stuchlíková ve své publikaci zpracovává, tak samotný koncept jeho zpracování více než záslužné a užitečné. Cílem publikace je totiž jak komplexní analýza vývoje japonské ekonomiky v období od konce 19. století do úplné současnosti z pohledu chronologicko-historického, tak předmětná i strukturální analýza charakteru a problémů japonské ekonomiky s důrazem na skutečně aktuální podobu této ekonomiky.

První kapitola představuje historicko-ekonomický exkurz do vývoje japonské ekonomiky od jejího zrodu až do současnosti. Autorka zprvu charakterizuje Japonsko v období poslední třetiny šógunátu a poté podává přehled reforem Meidži, respektive i vývoje až do konce 20. let 20. století. Na tento výklad navazuje charakteristika Japonska v době sílícího militarismu a válečné ekonomiky. Poválečný vývoj včetně reforem a trendů je zkoumán podrobně a odděleně v tom smyslu, že se autorka nejprve zabývá souvislostmi velmi dynamického vývoje japonské ekonomiky do konce 60. let 20. století, a teprve poté se věnuje zpomalení dynamiky japonské ekonomiky v 70. a 80. letech 20. století.

Za významný kvalitativní předěl vývoje japonské ekonomiky pak autorka zřejmě pokládá vznik tzv. bublinové ekonomiky. Proto analyzuje jak samotný vznik bubliny na trzích aktiv, tak její rozpad a dopady tohoto procesu na japonskou ekonomiku. Tím

* **Eva Karpová** (karpova@vse.cz), Vysoká škola ekonomická v Praze.

se logicky dostává k popisu nemalých problémů až přímo stagnace japonské ekonomiky na konci 20. století, respektive k podobě hospodářské politiky a ekonomických trendů v letech 2000–2006.

Poslední část první kapitoly je již přehledem i stručnou analýzou opravdu nedávného vývoje japonské ekonomiky. Autorka se v ní zabývá japonskou ekonomikou těsně před vypuknutím světové finanční krize a dopady této krize na japonskou ekonomiku. Pozornost věnuje i zemětřesení v roce 2011 a jeho závažným ekonomickým důsledkům. Závěrečná subkapitola informačně pokrývá období až do roku 2014 včetně, takže čtenář získává informace o zcela aktuálních změnách ve vývoji japonské ekonomiky – jak pokud jde o samotné makroekonomické indikátory, tak pokud jde o trendy v hospodářské politice.

Druhá kapitola ilustruje japonskou ekonomiku již ze současného pohledu, a to skutečně dosti všestranně. Metodologicky je koncipována již nikoliv historicky, ale předmětně. A to s důsledným ohledem na specifický charakter a problémy japonské ekonomiky. Autorka popisuje velký rozměr japonské ekonomiky, její ekonomickou úroveň a zejména mimořádně moderní, respektive i progresivní strukturu této ekonomiky. Věnuje se také samotné konkurenceschopnosti japonské ekonomiky, a to zároveň s přihlédnutím k inovacím. Nezapomíná ani na specifickou a v poslední době dost dramaticky se měnící pozici Japonska v mezinárodních ekonomických vztazích.

Druhá část druhé kapitoly pak přináší výklad a úvahy, které jsou aktuálně nejcennější a čtenářem patrně nejvíce očekávané. Týkají se nesporně palčivých problémů japonské společnosti, respektive samozřejmě souvztažně především ekonomiky. Jde o rychlé stárnutí japonské populace a fiskální nerovnováhu v kontextu stárnutí populace, dále o tradiční neefektivní boj proti deflaci či o problematické trendy na trhu práce. Autorka se zabývá i energetickou krizí po roce 2011 a konečně neopomíná výklad chronického japonského problému – slabé spotřeby a klesajících úspor domácností.

Z metodologického hlediska je tak text historicko-popisný i analytický. Zahrnuje značné množství odkazů na prameny a mnoho výmluvně reprezentativních faktografických údajů s dostupnou mírou aktualizace. Literární prameny a nabídka tabulek, grafů, schémat i boxů jsou opravdu velmi bohaté a z hlediska tématu reprezentativní. (Nechybí ani příloha týkající se geografie Japonska.) Text je přitom mimořádně čtivý, přehledný a poučný, a to i pro čtenáře, který se asijským regionem průběžně nezabývá. Publikace evidentně dokládá dlouhodobý zájem autorky o dané téma, její značné zaujetí tématem i její schopnost mít a argumentovat vlastní názor na příčiny zmiňovaných jevů a na řešení problémů japonské ekonomiky.

Za největší přínos publikace lze snad označit zaplnění určitého poznatkového a informačního vakua, protože patrně takto přehledný, čtivý a přitom odborný – a zároveň faktografický i analytický text týkající se japonské ekonomiky v češtině neexistuje. Je přirozené, že stav současné japonské ekonomiky navozuje i otázky, které v textu zmíněny nejsou, a že řada spíše jen naznačených skutečností by mohla být rozvedena či doplněna. (Například predikce souvislostí, které se týkají budoucího vývoje japonské obchodní bilance nebo ekonomické integrace Japonska v asijském regionu a jejích důsledků.) Ale tak to u zajímavých a rozporuplných objektů zkoumání prostě bývá. A je naopak ke cti autorky, že udržela určitou logiku a sevřenost zpracování tématu, a tedy že přílišnou podrobností či košatostí výkladu neznehodnotila jeho sdělnost.